

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 242/1998 vp laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista. Eduskunta, jolle

valtiovarainvaliokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 65/1998 vp, on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajien (*JHTT-tilintarkastaja*), jäljempänä *tilintarkastaja*, sekä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusyhteisöjen (*JHTT-yhteisö*), jäljempänä *tilintarkastusyhteisö*, hyväksymiseen ja valvontaan. Tätä lakia sovelletaan julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen siltä osin kuin muussa laissa ei toisin säädetä.

Tilintarkastajan toimiessa muussa kuin lakisääteisessä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastustehtävässä häneen ei sovelleta tämän lain 4, 5 ja 24 §:ää.

Tämän lain 4, 5, 23 ja 24 §:ää ei sovelleta, jos muussa laissa säädetään toisin.

2 §

Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunta

Julkishallinnon tilintarkastusta käsittelevän ministeriön yhteydessä on julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunta (*JHTT-lautakunta*), jäljempänä *lautakunta*.

3 §

Tilintarkastajan yleinen kelpoisuus

Tilintarkastaja ei saa olla vajaavaltainen, konkurssissa tai liiketoimintakiellossa, eikä hän toiminnallaan saa olla osoittanut olevansa sopimaton tilintarkastukseen.

4 §

Tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön riippumattomuus

Tilintarkastajalla ja tilintarkastusyhteisöllä on oltava edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen. Jos edellytykset puuttuvat, tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

5 §

Tilintarkastajan esteellisyys

Tilintarkastajan esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

6 §

Hyvä tilintarkastustapa

Tilintarkastustehtävää suorittaessaan tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön on noudatettava julkishallinnon hyvää tilintarkastustapaa.

7 §

Tilintarkastajan hyväksyminen

Lautakunta hyväksyy hakemuksesta tilintarkastajaksi henkilön, joka täyttää tilintarkastajan yleisen kelpoisuuden ja on suorittanut julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon (*JHTT-tutkinto*), jäljempänä *tutkinto*.

Ennen tilintarkastajaksi hyväksymistä hakijan on annettava lautakunnalle kirjallisena seuraava vakuutus:

"Minä N. N. lupaan kunniani ja omantuntoni kautta rehellisesti, puolueettomasti ja tunnollisesti suorittaa kaikki ne tehtävät, joita minulla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajana on. Samoin lupaan, että en ilmaise sivullisille sellaista asiaa, jonka olen toimessani saanut tietooni ja joka on pidettävä salassa."

8 §

Tutkinto

Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajien ammatillisten valmiuksien yhdenmukaista toteamista varten on tutkinto.

Tutkinnosta säädetään tarkemmin ministeriön päätöksellä.

9 §

Oikeus osallistua tutkintoon

Tutkintoon on oikeus osallistua sillä, joka

1) on suorittanut tilintarkastustehtäviin soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja ne vaadittavat opinnot, jotka ministeriön päätöksellä tarkemmin säädetään;

2) on päätoimisesti toiminut julkishallinnon ja -talouden tehtävissä vähintään viisi vuotta siten kuin ministeriön päätöksellä tarkemmin säädetään; sekä

3) on toiminut tilintarkastajan ohjauksessa tai vastaavalla tavalla tilintarkastustehtävissä

vähintään neljä vuotta siten kuin ministeriön päätöksellä tarkemmin säädetään.

Edellä 1 momentin 1 ja 3 kohdassa mainituista vaatimuksista poiketen tutkintoon on oikeus osallistua myös sillä, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään seitsemän vuoden kokemus vaativista julkishallinnon laskentatoimen, rahoituksen ja oikeudellisista tehtävistä sekä vähintään neljän vuoden käytännön kokemus tilintarkastuksesta taikka joka on vähintään 15 vuoden ajan toiminut ammattimaisesti julkishallinnon ja -talouden tilintarkastus- tai niihin rinnastettavissa tehtävissä siten kuin ministeriön päätöksellä tarkemmin säädetään.

Tutkinto-oikeuden voimassaolosta säädetään asetuksella.

10 §

Tilintarkastusyhteisön hyväksyminen

Lautakunta hyväksyy hakemuksesta tilintarkastusyhteisöksi osakeyhtiön, kommandiittiyhtiön tai avoimen yhtiön, joka ei ole konkurssissa ja täyttää seuraavat edellytykset:

1) yhtiön kaupparekisteriin merkittynä toimialana on tilintarkastus ja siihen liittyvä toiminta;

2) yli kahden kolmasosan avoimen yhtiön yhtiömiehistä tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisista yhtiömiehistä on oltava yhtiössä työskenteleviä tilintarkastajia tai tilintarkastusyhteisöjä sekä osakeyhtiössä yli kahden kolmasosan kaikista osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä on oltava yhtiössä työskentelevillä tilintarkastajilla, tilintarkastusyhteisöillä, julkisyhteisöillä taikka yhdistyksillä, joiden jäseninä on vain julkisyhteisöjä;

3) yli kahden kolmasosan osakeyhtiön hallituksen jäsenistä tulee olla tilintarkastajia tai muutoin julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen hyvin perehtyneitä.

11 §

Tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja

Jos tilintarkastukseen on valittu tilintarkastusyhteisö, sen on ilmoitettava tarkastettaval-

le yhteisölle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksesta. Päävastuulliseksi tilintarkastuksessa on määrättävä kyseisen tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleva tilintarkastaja.

12 §

Lautakunnan kokoonpano ja henkilöstö

Lautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä vähintään seitsemän ja enintään yhdeksän muuta jäsentä sekä muilla kuin puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla kullakin henkilökohtainen varajäsen. Valtioneuvosto määrää puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet ja heidän varajäsenensä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä kolme on määrättävä kuntien keskusjärjestön esityksestä. Jäsenistä kahden on edustettava korkeakouluja. Vähintään yhden jäsenen on edustettava tilintarkastajia. Yhden jäsenen on lisäksi oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

Lautakunnalla voi olla sihteeri tai sihteerit sekä muuta tarvittavaa henkilökuntaa.

Lautakunnan jäsenen, varajäsenen ja sihteerin tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastukseen hyvin perehtyneitä.

13 §

Lautakunnan tehtävät

Lautakunnan tehtävänä on:

- 1) huolehtia tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen tilintarkastuksen yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta;
- 2) ratkaista tutkintoon osallistumista koskevat hakemukset ja vahvistaa tutkinnon ajankohta;
- 3) järjestää tutkinto ja päättää hyväksymisestä siinä;
- 4) päättää tilintarkastusyhteisön hyväksymisestä;
- 5) pitää luetteloa tilintarkastajista ja tilintarkastusyhteisöistä sen mukaan kuin erikseen säädetään;
- 6) tehdä aloitteita ja esityksiä julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksen kehittämiseksi;
- 7) huolehtia julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksen koulutuksen saatavuudesta;
- 8) huolehtia muista sille säädettyistä tehtävistä.

14 §

Luettelo tilintarkastajista ja tilintarkastusyhteisöistä

Lautakunta pitää tilintarkastajista ja tilintarkastusyhteisöistä luetteloa (*JHTT-luettelo*), jäljempänä *luettelo*.

Luetteloon merkitään tilintarkastajan nimi, syntymäaika ja luetteloon merkitsemispäivä. Tilintarkastusyhteisöstä luetteloon merkitään toiminimi ja luetteloon merkitsemispäivä. Luetteloon merkitään myös tiedot 21 §:n nojalla annetuista varoituksista ja huomautuksista sen jälkeen, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Luettelo on julkinen. Siitä annetaan pyynnöstä todistuksia ja otteita.

Vain luetteloon merkitty tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö on oikeutettu käyttämään nimikettä Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastaja (*JHTT-tilintarkastaja*) tai Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusyhteisö (*JHTT-yhteisö*).

15 §

Valvonta

Lautakunta valvoo, että tilintarkastajat säilyttävät ammattitaitonsa ja että tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt edelleen täyttävät tämän lain mukaiset hyväksymisen edellytykset sekä toimivat tämän lain ja muiden tarkastuksesta annettujen säännösten mukaisesti. Lautakunta ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos edellä mainituissa seikoissa ilmenee puutteita.

16 §

Tietojenantovelvollisuus

Lautakunnalla on oikeus saada tilintarkastajalta ja tilintarkastusyhteisöltä tarkastettavakseen kaikki toiminnan valvonnan kannalta tarpeelliseksi katsomansa asiakirjat ja muut tallenteet. Valvottavan on lisäksi ilman aiheutonta viivytystä toimitettava lautakunnalle sen pyytämät valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Mitä 18 §:ssä tai muualla laissa säädetään tilintarkastajan salassapitovelvollisuudesta, ei koske asiakirjojen ja muiden tallenteiden, tietojen ja selvitysten antamista valvontaa varten.

17 §

*Lautakunnan jäsenten ja henkilöstön
salassapitovelvollisuus*

Lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen, varajäsen, sihteeri tai lautakunnan henkilöstöön kuuluva ei saa yksityisesti hyödyntää eikä sivulliselle ilmaista, mitä hän tehtävänsä perusteella on saanut tietää tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön tai jonkun muun taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu tietojen antamiseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tarpeellisten tietojen ja asiakirjojen antamista:

1) valtion tai kunnan tai muulle viranomaiselle sen lain mukaisen valvonta- tai muun tehtävän suorittamista varten;

2) poliisi- tai muulle esitutkintaviranomaiselle, tulli- tai syyttäväviranomaiselle tai tuomioistuimelle rikoksen selvittämistä varten;

3) Euroopan yhteisöjen toimielimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle, jos yhteisön lainsäädännössä edellytetään niiden antamista; eikä

4) jos Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa edellytetään niiden antamista.

18 §

*Tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön
palveluksessa olevan salassapitovelvollisuus*

Tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön palveluksessa oleva ei saa yksityisesti hyödyntää eikä sivulliselle ilmaista, mitä hän tehtävänsä perusteella on saanut tietää tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön tai jonkun muun taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu tietojen antamiseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tarpeellisten tietojen ja asiakirjojen antamista:

1) valtion tai kunnan tai muulle viranomaiselle sen lain mukaisen valvonta- tai muun tehtävän suorittamista varten;

2) poliisi- tai muulle esitutkintaviranomaiselle, tulli- tai syyttäväviranomaiselle tai tuomioistuimelle rikoksen selvittämistä varten;

3) Euroopan yhteisöjen toimielimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle, jos

yhteisön lainsäädännössä edellytetään niiden antamista; eikä

4) jos Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa edellytetään niiden antamista.

19 §

Luettelosta poistaminen

Kalenterivuoden lopussa luettelosta poistetaan kalenterivuoden aikana 65 vuotta täyttäneen henkilön tiedot.

Luettelosta voidaan poistaa pysyvästi tilintarkastajaa tai tilintarkastusyhteisöä koskevat tiedot myös tarkastajan tai yhteisön omasta aloitteesta.

Luettelossa oleva tieto varoituksesta tai huomautuksesta poistetaan viiden vuoden kuluttua sen merkitsemisestä luetteloon.

20 §

Hyväksymisen peruuttaminen

Lautakunnan on peruutettava tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön hyväksyminen, jos:

1) tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta menettänyt julkishallinnon ja -talouden tarkastajan toiminnasta annettujen säännösten tai ohjeiden vastaisesti;

2) tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö on annetusta varoituksesta huolimatta toistuvasti tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkonut velvollisuuksiaan tilintarkastajana tai tilintarkastusyhteisönä;

3) tilintarkastaja ei ole enää ammattitaitoinen tai ei täytä tämän lain mukaisia hyväksymisen edellytyksiä;

4) tilintarkastusyhteisö ei enää harjoita tilintarkastusta tai ei täytä tämän lain mukaisia hyväksymisen edellytyksiä.

Tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön hyväksyminen voidaan peruuttaa myös enintään kahden vuoden määräajaksi.

Hyväksymisen peruuttaminen voidaan valituksesta huolimatta määrätä pantavaksi täytäntöön, jos siihen on erittäin painavia syitä.

Lautakunnan on varattava sille tilintarkastajalle tai tilintarkastusyhteisölle, jota hyväksymisen peruuttaminen koskee, tilaisuus tulla kuulluksi.

21 §

Varoitus ja huomautus

Lautakunnan tulee antaa tilintarkastajalle tai tilintarkastusyhteisölle varoitus, jos tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö huolimattomuudesta tai varomattomuudesta on menettänyt julkishallinnon ja -talouden tarkastajan toiminnasta annettujen säännösten tai ohjeiden vastaisesti tai rikkonut velvollisuuksiaan tilintarkastajana tai tilintarkastusyhteisönä.

Jos tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön 1 momentissa tarkoitettuun menettelyyn liittyy lieventäviä seikkoja, lautakunnan on varoituksen asemesta annettava tilintarkastajalle tai tilintarkastusyhteisölle huomautus.

22 §

Muutoksenhaku

Lautakunnan päätökseen tyytymätön voi tehdä lautakunnalle kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Lautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Uudenmaan lääninoikeuteen.

Oikaisuvaatimuksen tai valituksen saa tehdä se

- 1) jonka hakemus osallistua tutkintoon on hylätty;
 - 2) joka on hylätty tutkinnossa;
 - 3) jonka hakemus tilintarkastusyhteisöksi hyväksymiseksi on hylätty;
 - 4) jolle on annettu varoitus tai huomautus; sekä
 - 5) jonka hyväksyminen on peruutettu.
- Valitukseen sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

23 §

Rangaistussäännökset

Joka 14 §:n 4 momentin vastaisesti käyttää tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön nimeä taikka muuta nimitystä, jonka perusteella voidaan virheellisesti olettaa hänen olevan tässä laissa tarkoitettu tilintarkastaja,

on tuomittava *JHTT-tilintarkastajan ammattinimikkeen luvattomasta käyttämisestä* sakkoon.

Rangaistus 17 §:n 1 momentissa tai 18 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

24 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeksaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut tarkastettavalle yhteisölle tai säätiölle. Sama koskee vahinkoa, joka tätä lakia taikka tarkastettavaa yhteisöä tai säätiötä koskevaa säännöstä tai sitä koskevia sääntöjä rikkomalla on aiheutettu tarkastettavan yhteisön tai säätiön osakkaalle tai jäsenelle taikka muulle henkilölle. Tilintarkastaja vastaa myös vahingosta, jonka hänen apulaisensa tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut.

Jos tilintarkastukseen on valittu tilintarkastusyhteisö, vahingosta vastaavat tilintarkastusyhteisö sekä se, jolla on päävastuu tilintarkastuksesta.

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakaantumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa säädetään.

25 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset lautakunnan kokoonpanosta, henkilöstöstä ja tehtävistä sekä muusta tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Tällä lailla kumotaan julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnosta sekä

JHTT-yhteisöstä 14 päivänä kesäkuuta 1991 annettu asetus (926/1991) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumottavan asetuksen nojalla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon sisällöstä 17 päivänä toukokuuta 1994 annettu valtiovarainministeriön päätös (357/1994) jää kuitenkin edelleen voimaan.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa.

27 §

Siirtymäsäännökset

Kumottavan asetuksen mukaan JHTT-luetteloon merkityt JHTT-tilintarkastajat ja JHTT-yhteisöt merkitään ilman eri hakemusta tässä laissa tarkoitettuun luetteloon hyväksytyinä tilintarkastajina ja tilintarkastusyhteisöinä. JHTT-lautakunnan ennen lain voimaantuloa JHTT-tutkintoon hyväksymien henkilöiden oikeus osallistua tutkintoon säilyy lautakunnan päätöksen mukaisena. Oikeus lakkaa kuitenkin olemasta voimassa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2001.

Kumottavan asetuksen mukaisesti JHTT-luetteloon merkityn JHTT-tilintarkastajan tulee toimittaa selvitys toiminnastaan JHTT-lautakunnalle viiden vuoden kuluttua siitä, kun hänet on asetuksen mukaisesti merkitty JHTT-luetteloon. Selvitys on kuitenkin annettava viimeistään tämän lain nojalla annettavassa asetuksessa säädetyssä määräajassa.

Edellä 9 §:n 1 momentissa säädetyistä vaatimuksista poiketen tutkintoon on viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2003 oikeus osallistua myös henkilöllä, joka on suorittanut tilintarkastustehtäviin soveltuvan alemman korkeakoulututkinnon.

Edellä 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä vaatimusta toimimisesta tilintarkastajan ohjauksessa sovelletaan tilintarkastuskokemukseen, joka on saatu siitä ajankohdasta alkaen, joka alkaa viiden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Kumottavan asetuksen nojalla määrätty JHTT-lautakunta jatkaa toimintaansa tässä laissa tarkoitettuna lautakuntana toimikautensa loppuun.

Muulla lainsäädännössä olevan viittauksen tällä lailla kumottuun asetukseen katsotaan lain voimaantulon jälkeen tarkoittavan viittausta tähän lakiin.

Helsingissä 19 päivänä tammikuuta 1999
